

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2025

Cifra proiectului 25.80012.0807.45SE

Denumirea proiectului „Presă națională din Basarabia sub regimul cenzurii țariste (anii 1840-1917). Studii, documente și materiale”

Rezumat în limba română pentru anul 2025 1 pagină

Activitatea de cercetare a fost structurată pe trei paliere convergente, esențiale pentru fundamentarea teoretică și empirică a studiului. Demersul a început cu o evaluare critică a istoriografiei și cu definirea unei paradigme interdisciplinare riguroase, care combină analiza istorică, analiza de conținut și analiza discursului. S-a definit cenzura țaristă în Basarabia drept un mecanism birocratic preventiv și opresiv, menit să mențină „triada oficială” și să suprimă manifestările identității românești, iar presa națională a fost definită ca un vector al cultivării conștiinței etnice, urmând modelul „comunităților imaginare”.

Primul și cel mai amplu palier a constat în constituirea unui corpus robust de surse primare, esențial pentru asigurarea rigorii științifice. În urma consultării colecțiilor Bibliotecii Academiei Române, au fost selectate, fotografiate și transcrise circa 270 de articole din presa de epocă (*Basarabia*, *Viața Basarabiei*, *Moldovanul*, *Cuvânt Moldovenesc* etc.) și 20 de documente din fondurile arhivistice ale ANA (Fondul guvernatorului Basarabiei). Această juxtapunere a permis o confruntare critică între narativul oficial al administrației și realitatea editorială.

Analiza corpusului a scos în evidență rolul central al presei ca „tribună” de afirmare a identității, ziare precum *Basarabia* (1906) abordând cu îndrăzneală problema înapoierii culturale a românilor basarabeni și asumându-și rolul de a suplini lacunele reprezentării politice. Un element crucial al analizei a fost utilizarea pe scară largă a inițialelor sau pseudonimelor (precum cele ale lui Ioan Pelivan) și a „limbajului esopic” (aluzii subtile), care a validat necesitatea unei lecturi hermeneutice a surselor. Această decodare a fost indispensabilă pentru a deconstrui barierele cenzurii și a confirma implicarea activă a elitei intelectuale în mișcarea națională. Documentele de arhivă au confirmat, pe de altă parte, că cenzura era un mecanism complex, transferat la MAI, care interzicea explicit publicarea articolelor ce criticau administrația sau abordau subiecte sociale sensibile. Deși activitățile inițiale de cercetare au vizat preponderent sondarea și acumularea de materiale documentare, datele colectate au permis deja pregătirea și prezentarea a două comunicări științifice, precum și publicarea unui rezumat în materialele conferinței. Prima comunicare, intitulată „La presse roumaine en Bessarabie: entre liberté et censure tsariste (1905-1917)”, a fost susținută la *Symposium de la recherche scientifique francophone* (Iași, 2025). A doua comunicare, „Propaganda imperială versus afirmarea națională: Cazul ziarelor «Basarabia» și «Moldovanul» (1906–1908)”, a fost prezentată la Conferința „Latinitate, romanitate, românitate” (USM, 2025). În concluzie, activitatea a dus la stabilirea unui cadru metodologic riguros și la un corpus documentar robust, care nu doar completează lacunele istoriografice, dar și confirmă implicarea elitei în lupta de afirmare națională sub presiunea asimilatoare.

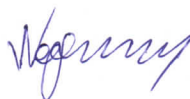
Rezumat în limba engleză pentru anul 2025 1 pagină

The research activity was structured on three convergent pillars, essential for the theoretical and empirical foundation of the study. The approach began with a critical evaluation of historiography and the definition of a rigorous interdisciplinary paradigm, combining historical analysis, content analysis, and discourse analysis. Tsarist censorship in Bessarabia was defined as a preventative and oppressive bureaucratic mechanism, intended to maintain the "official triad" and suppress manifestations of Romanian identity, while the national press was defined as a vehicle for cultivating ethnic consciousness, following the model of "imagined communities". The first and most extensive pillar consisted of establishing a robust corpus of primary sources, essential for ensuring scientific rigor. Following the consultation of the Romanian Academy Library collections, approximately 270 articles from the period's press (*Basarabia*, *Viața Basarabiei*, *Moldovanul*, etc.) and 20 documents from the Russian archival funds (Fund of the Bessarabian Governor/MAI) were selected, photographed, and transcribed. This juxtaposition allowed for a critical confrontation between the official narrative of the administration and the editorial reality. The analysis of the corpus highlighted the central role of the press as a "tribune" for identity affirmation. Newspapers like *Basarabia* (1906) boldly addressed the cultural backwardness of the Bessarabian Romanians and assumed the role of compensating for the shortcomings of political representation. A crucial element of the analysis was the widespread use of initials or pseudonyms (such as Ioan Pelivan's) and "Aesopian language" (subtle allusions), which validated the necessity of a hermeneutic reading of the sources. This decoding was indispensable for deconstructing the barriers of censorship and confirming the active involvement of the intellectual elite in the national movement. Archival documents confirmed, on the other hand, that censorship was a complex mechanism, transferred to the MAI, which explicitly prohibited the publication of articles criticizing the administration or addressing sensitive social topics.

Although the initial research activities were primarily aimed at surveying and accumulating materials, the collected data already allowed for the preparation and presentation of two scientific papers, including the publication of an abstract in the conference materials. The first paper, titled "La presse roumaine en Bessarabie: entre liberté et censure tsariste (1905-1917)", was delivered at the *Symposium de la recherche scientifique francophone* (Iași, 2025). The second paper, "Propaganda imperială versus afirmarea națională: Cazul ziarelor «Basarabia» și «Moldovanul» (1906–1908)", was presented at the "Latinitate, romanitate, românitate" Conference (USM, 2025). In conclusion, the activity led to the establishment of a rigorous methodological framework and a robust documentary corpus, which not only fills historiographical gaps but also confirms the elite's involvement in the struggle for national affirmation under assimilatory pressure.

Conducătorul de proiect

Negru Gheorghe

Data: 01.12.2025

